

'Jonathan' van KVS: net zo verbijsterend verraderlijk als artificiële intelligentie

Knack VIP - 05 Sep. 2020

Bruno Vanden Broecke en Valentijn Dhaenens gooiden hun schrijf- en acteertalent samen, voegden daar hun fascinatie voor artificiële intelligentie aan toe en brouwden Jonathan, een stuk als een verbijsterend én geestig dominospel dat je sprakeloos maar niet zonder lege handen naar huis stuurt.

Er zijn zo van die momenten die voor altijd de aanblik van een plek veranderen. In

Jonathan zit zo een moment. Vanden Broecke in het portiek, zijn lichaam is gericht naar de urne. Met een ruk draait hij zich om en kijkt hij Jonathan aan. 'Jij zag haar! Jij zag haar! Vertel in godsnaam over die laatste negen dagen van haar leven.'

De trappen van De Munt ogen nooit meer als dode stenen omdat wij er ooit Nick Cave ontmoetten. Wel, de achterkant van de KVS - met die mooie lamp die diepgeel oplicht wanneer de schemering invalt - zal nooit meer zomaar een achterkant zijn die we achteloos voorbijlopen. Dat dankzij één scène uit Jonathan, de voorstelling die gisteren in première ging op het achterplein van de KVS Bol.

Het stuk dampst nog na. Zo vers van de pers is het. Maar Valentijn Dhaenens en Bruno Vanden Broecke laten zich niet op haastwerk betrappen. De tekst ontstond tijdens de lockdown - 'we wandelden uren door het Rivierenhof en het Te Boelaerpark', vertelde Vanden Broecke onlangs aan Knack - en het gaat ook deels over die periode. Maar het gaat, gelukkig, ook over veel meer dan dat.

Jonathan, Danny Willems

Al deed het eerste deel van het stuk ons aanvankelijk een beetje vrezen. Op een onooglijk klein podium - net zo breed als de poort die toegang geeft tot de prachtige scène van de KVS Bol - staat een pepiter. Vanden Broecke komt op, met een bronzen urne onder de arm waarop een prachtig klaverblad staat. Meteen is duidelijk dat we ons op de afscheidsdienst van Claudine bevinden, de moeder van Herman (vertolkt door Vanden Broecke). Vanden Broecke leest de speech zoals speeches gelezen worden tijdens rouwdiensten. Met ingehouden emotie, op dat typische plechtige voorleestootje.

We luisteren en kunnen niet verhinderen dat we denken: 'We gaan toch méér beleven dan dit?' Iemand uit het publiek krijgt het woord en vertelt een prachtige anekdote over hoe Claudine - die leerkracht was in het lager onderwijs, zo blijkt - geen enkel kindje dat ze ooit in de klas had, vergat. Dan komt Jonathan aan de beurt. Hij is een zorgrobot maar beweegt en praat als een normaal mens. Enkel zijn onbewogen gelaat en de emotionele manier waarmee hij de getroubeerde jeugd van Claudine en Herman oprakelt, verraden dat hij geen hart heeft.

Hoe intelligenter robots worden, des te gevaarlijker ze kunnen zijn als ze niet begrijpen wat het is om graag te zien, om graag te leven.

Mooi. Maar we willen meer, want zo blijft Jonathan toch een wat iel broertje van

Missie, een monoloog van Vanden Broecke waarin hij als een oude missionaris terugblijkt op zijn leven. Geen nood, we krijgen meer. Tijdens een scène waarin Morricone weerklinkt, ligt het kantelpunt. Dat is het moment waarop Vanden Broecke een tik geeft aan alle dominosteentjes die Dhaenens en hij zorgvuldig in de tekst verwerkten. In dat relaas - dat een steeds pijnlijker en gek genoeg daardoor ook erg geestige dialoog wordt tussen beide personages - blijkt alles wat eerder verteld was de kiem te zijn van een rits vragen van Herman aan Jonathan. 'Julie hebben veel gebabbeld, wat heeft ze in de laatste dagen verteld?' 'Had ze schrik van u?' 'Wat zong je voor haar?' 'Hoe verliep het einde?'

Jonathan, Danny Willems

Jonathan geeft alle antwoorden op een soms misselijkmakend eerlijke manier. De twee acteurs spelen dit heerlijk uit. Dhaenens is de onbewogenheid zelve. Vanden Broecke laat de emoties door zijn lijf razen. Dat levert geestige beelden op, die echter een pijnlijk inzicht genereren. Jonathan waarschuwt soms dat het af te raden is dit te horen en wanneer hij - bijvoorbeeld na een mislukte poging om Herman ervan te overtuigen meer als een hond in het leven te staan en zich minder aan het verleden vast te klampen - een misstap maakt, vraagt hij 'als ik u gekwetst heb, dan was dit niet de bedoeling. Ik sla deze data op in ons systeem'.

Per antwoord wordt akelig duidelijk wat vooralsnog de grote handicap van artificiële intelligentie is: gebrek aan inlevingsvermogen. Hoe intelligenter dergelijke robots zullen worden, des te gevaarlijker kunnen ze zijn als ze, los van alle data, niet begrijpen wat het is om graag te zien, om graag te leven. Vanden Broecke en Dhaenens drijven dit onvermogen op de spits in een ontluisterende apotheose. Met een bidprentje in de hand dat je verbijstering enkel nog groter maakt, verlaat je het plein.

Jonathan van KVS speelt tot 6 september en vervolgens van 22 tot 30 april 2021. De voorstelling is ook te zien op het online platform van KVS:

KVS 24/7. Alle info: kvs.be

Er zijn zo van die momenten die voor altijd de aanblik van een plek veranderen. In Jonathan zit zo een moment. Vanden Broecke in het portiek, zijn lichaam is gericht naar de urne. Met een ruk draait hij zich om en kijkt hij Jonathan aan. 'Jij zag haar! Jij zag haar! Vertel in godsnaam over die laatste negen dagen van haar leven.' 'De trappen van De Munt ogen nooit meer als dode stenen omdat wij er ooit Nick Cave ontmoetten. Wel, de achterkant van de KVS - met die mooie lamp die diepgeel oplicht wanneer de schemering invalt - zal nooit meer zomaar een achterkant zijn die we achteloos voorbijlopen. Dat dankzij één scène uit Jonathan, de voorstelling die gisteren in première ging op het achterplein van de KVS Bol. Het stuk dampst nog na. Zo vers van de pers is het. Maar Valentijn Dhaenens en Bruno Vanden Broecke laten zich niet op haastwerk betrappen. De tekst ontstond tijdens de lockdown - 'we wandelden uren door het Rivierenhof en het Te Boelaerpark', vertelde Vanden Broecke onlangs aan Knack - en het gaat ook deels over die periode. Maar het gaat, gelukkig, ook over veel meer dan dat. Al deed het eerste deel van het stuk ons aanvankelijk een beetje vrezen.

Op een onooglijk klein podium - net zo breed als de poort die toegang geeft tot de prachtige scène van de KVS Bol - staat een pepiter. Vanden Broecke komt op, met een bronzen urne onder de arm waarop een prachtig klaverblad staat. Meteen is duidelijk dat we ons op de afscheidsdienst van Claudine bevinden, de moeder van Herman (vertolkt door Vanden Broecke). Vanden Broecke leest de speech zoals speeches gelezen worden tijdens rouwdiensten. Met ingehouden emotie, op dat typische plechtige voorleestoontje. We luisteren en kunnen niet verhinderen dat we denken: 'We gaan toch méér beleven dan dít?' Iemand uit het publiek krijgt het woord en vertelt een prachtige anekdote over hoe Claudine - die leerkracht was in het lager onderwijs, zo blijkt - geen enkel kindje dat ze ooit in de klas had, vergat. Dan komt Jonathan aan de beurt. Hij is een zorgrobot maar beweegt en praat als een normaal mens. Enkel zijn onbewogen gelaat en de emotionele manier waarmee hij de getroubleerde jeugd van Claudine en Herman oprakelt, verraden dat hij geen hart heeft. Mooi. Maar we willen meer, want zo blijft Jonathan toch een wat iel broertje van Missie, een monoloog van Vanden Broecke waarin hij als een oude missionaris terugblijkt op zijn leven. Geen nood, we krijgen meer. Tijdens een scène waarin Morricone weerklinkt, ligt het kantelpunt. Dat is het moment waarop Vanden Broecke een tik geeft aan alle dominosteentjes die Dhaenens en hij zorgvuldig in de tekst verwerkten. In dat relaas - dat een steeds pijnlijker en gek genoeg daardoor ook erg geestige dialoog wordt tussen beide personages - blijkt alles wat eerder verteld was de kiem te zijn van een rits vragen van Herman aan Jonathan. 'Jullie hebben veel gebabbeld, wat heeft ze in de laatste dagen verteld?' 'Had ze schrik van u?' 'Wat zong je voor haar?' 'Hoe verliep het einde?' Jonathan geeft alle antwoorden op een soms misselijkmakend eerlijke manier. De twee acteurs spelen dit heerlijk uit. Dhaenens is de onbewogenheid zelf. Vanden Broecke laat de emoties door zijn lijf razen. Dat levert geestige beelden op, die echter een pijnlijk inzicht genereren. Jonathan waarschuwt soms dat het af te raden is dit te horen en wanneer hij - bijvoorbeeld na een mislukte poging om Herman ervan te overtuigen meer als een hond in het leven te staan en zich minder aan het verleden vast te klampen - een misstap maakt, vraagt hij 'als ik u gekwetst heb, dan was dit niet de bedoeling. Ik sla deze data op in ons systeem'. Per antwoord wordt akelig duidelijk wat vooralsnog de grote handicap van artificiële intelligentie is: gebrek aan inlevingsvermogen. Hoe intelligenter dergelijke robots zullen worden, des te gevaarlijker kunnen ze zijn als ze, los van alle data, niet begrijpen wat het is om graag te zien, om graag te leven. Vanden Broecke en Dhaenens drijven dit onvermogen op de spits in een ontluisterende apotheose. Met een bidprentje in de hand dat je verbijstering enkel nog groter maakt, verlaat je het plein.

Van Steenberghe